

ADRODDIAD I'R CABINET

7 Mehefin, 2016

Aelod Cabinet: Cyngorydd John Wynn Jones

Pwnc: Adolygu'r Gwasanaeth Casglu Gwastraff Gardd

Swyddog cyswllt: Gwyn Morris Jones, Pennaeth Priffyrdd a Bwrdeistrefol

Y penderfyniad a geisir

I fabwysiadu trefn fel yr amlygir yn yr Adroddiad hwn o godi ffi ar drigolion am gasglu gwastraff gardd o 1 Ionawr, 2017.

I osod ffi o £33 y flwyddyn ar gasglu biniau gwastraff gardd maint 240 litr (neu 5 sach pydradwy) a £28 y flwyddyn ar gyfer bob bin ychwanegol neu ar gyfer biniau maint 140 litr.

Cyflwyniad

Yn ei gyfarfod 16 Rhagfyr, 2014 bu i'r Cabinet gymeradwyo gweithredu ystod o gynlluniau arbedion effeithlonrwydd gan gynnwys 'Adolygu'r Gwasanaeth Casglu Gwastraff Gardd' i gyflawni arbedion o £750,000 yn y flwyddyn ariannol 2017/18.

Mae'r bwriad i adolygu ein trefniadau casglu gwastraff gardd, gan gynnwys y posibilid o godi ffi am y ddarpariaeth, yn unol â Strategaeth Wastraff 2010 - 2025 y Cyngor. Mae Llywodraeth Cymru yn ei ganllawiau ymarfer da 'Glasbrint Casglu' yn argymhell y dylid codi ffi ar drigolion am gasglu gwastraff gardd ar amllder pob pythefnos a hyn i bwrpas lleihau ar y cyfaint o wastraff roddir allan gan drigolion ac er mwyn arbed costau casglu a thirlenwi.

Mae'r mater hwn wedi derbyn sylw'r Pwyllgor Craffu Cymunedau yn ei gyfarfod 19 Mai, 2016 a lle gofynnwyd i'r Pwyllgor ystyried yr opsiynau ar gael i gyflawni'r newid ac i gynnig awgrymiadau ar sut i wella'r hyn awgrymir ar gyfer gweithredu'r newid (gweler Atodiad 1 i'r Adroddiad hwn).

Mae'r Adroddiad hwn i bwrpas derbyn cefnogaeth y Cabinet i argymhelliad y Pwyllgor Craffu ar y drefn i'w weithredu ar godi ffi am gasglu gwastraff gardd.

Rhesymau dros argymell y penderfyniad

Ar hyn o bryd mae 9 o siroedd yng Nghymru yn codi rhyw fath o ffi am gasglu gwastraff gardd gan drigolion gyda nifer fawr o siroedd eraill yn ystyried gwneud yr un peth. Mae'r Rheoliadau Gwastraff a Reolir (Lloegr a Chymru) 2012 a'r Ddeddf Amddiffyn yr Amgylchedd, 1990 yn rhoddi hyblygrwydd i awdurdodau godi ffi resymol am gasglu gwastraff gardd.

Mae cost bresennol darparu'r gwasanaeth oddeutu £807,000 y flwyddyn a byddai codi ffi priodol yn caniatáu i'r Cyngor wneud arbediad blynyddol o £750,000. Mae'r cynllun arbedion effeithlonrwydd hwn eisioes wedi ei gymeradwyo gan y Cabinet ond mae angen yn awr gwneud penderfyniad ar y drefn i'w fabwysiadu ar gyfer cyflawni hyn.

Ystyriaethau perthnasol

Mae'r Pwyllgor Craffu yn argymell gweithredu trefn o gasglu ar amllder o bythefnos drwy'r flwyddyn yn hytrach nag am 9 mis yn unig.

Argymhellir gosod ffi ar gyfer 2017 o £33 y flwyddyn am fin maint 240 litr (neu 5 sach pydradwy) gyda gostyngiad o 15% ar y ffi hwn ar gyfer biniau ychwanegol neu lai (maint 140 litr).

Y prif bryder a fynegwyd gan y Pwyllgor gyda cyflawni'r newid yw'r gostyngiad ragwelir yn y gofyn am y gwasanaeth o ganlyniad i godi ffi, ac effaith posib hyn ar lefel perfformiad ailgylchu y Cyngor. Mae gostyngiad o hyd at 3% mewn perfformiad ailgylchu yn bosib a bydd yn angenrheidiol monitro hyn yn ofalus ar gyflwyno'r newid ac er mwyn osgoi denu dirwyon gan Lywodraeth Cymru pe byddai gostwng o dan y trothwy ailgylchu statudol o 58% , 64% erbyn Mawrth 2020 a 70% erbyn Mawrth, 2025.

Bu i'r Pwyllgor Craffu hefyd argymell y dylid pwyso ar Lywodraeth Cymru nad yw yn briodol bod posibilid i'r Cyngor ddenu dirwyon am beidio compostio gwastraff gardd sydd, yn fwy priodol, gael ei gompostio gartref.

Mater arall o bwys ydi sicrhau trefn hwylus a dealladwy i drigolion mewn talu'r ffi am y gwasanaeth a'r angen sicrhau cyhoeddusrwydd a chodi ymwybyddiaeth i'r newid, ac i bwysleisio nad yw defnydd o'r bin gweddilliol ar gyfer gwaredu gwastraff gardd yn dderbyniol.

'Roedd gan y Pwyllgor Craffu bryderon, yn ogystal, ynglŷn ag amseriad cyflwyno'r newid hwn mor agos i'r newid sylweddol i gasglu gweddilliol ar amllder 3 wythnos.

Camau nesaf ac amserlen

Ar gael cymeradwyaeth y Cabinet, bwriedir cychwyn ar y drefn newydd 1 Ionawr, 2017 sy'n cyd-fynd a'r amser 'tawelaf' o ran casglu ac mewn digon o amser cyn y tymor tyfu, ac er mwyn sicrhau bod yr arbediad disgwyledig yn cael ei wireddu yn y flwyddyn ariannol 2017/18.

Er mwyn gwneud hyn bydd angen casglu a derbyn taliadau ffi gan drigolion rhwng mis Hydref a chanol Rhagfyr, 2016.

Barn y swyddogion statudol

Y Prif Weithredwr:

Yn amlwg, mae'r arbediad effeithlonrwydd hwn yn un sylweddol a heb ei weithredu, byddem yn wynebu twll mawr yn y gyllideb y byddai'n rhaid ei ganfod trwy doriadau pellach. Mae'n amlwg bod risgiau ynghlwm â'i weithredu, yn arbennig o safbwynt targedau ail-gylchu'r Cyngor. Diau, wrth basio hwn, y bydd y Cabinet yn dymuno pwyso ar yr Aelod Cabinet a'r Adran i adeiladu ar y gwaith ymgysylltu da a wnaed adeg y drafodaeth am symud i gasgliadau tair wythnos er mwyn ceisio rheoli'r risg hynny.

Mae'r pwynt a wnaed gan y Pwyllgor Craffu am sut y mae perfformiad yn y maes hwn yn cael ei fesur yn un da iawn. Byddai'n anffodus a dweud y lleiaf pe byddai'r Cyngor a phobl Gwynedd yn cael eu cosbi yn sgil twf mewn compostio gartref.

Y Swyddog Monitro:

Mae'r ddeddfwriaeth ynglŷn â chasglu gwastraff yn adnabod gwastraff gardd fel math o wastraff anheddol y gall y Cyngor godi ffi ar gyfer ei gasglu. Mae'r adroddiad hefyd yn nodi'r sail ar gyfer sefydlu'r ffi sydd yn gysylltiedig â chostau darparu'r gwasanaeth. Dim sylwadau pellach o safbwynt priodoldeb.

Y Pennaeth Cyllid:

Mae'r Cyngor a'r Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol eisoes wedi ymrwymo i wireddu arbediad o £750k o'r cynllun yma i godi ffi ar drigolion am wastraff gardd. Ymhellach, mae Llywodraeth Cymru yn argymhell codi ffi am wastraff gardd yn eu "Glasbrint Casglu", a chodir ffi amdano eisoes yn nifer o siroedd Cymru. Wrth gefnogi'r argymhelliad, rhaid nodi'r risgiau a fynegwyd gan y Pwyllgor Craffu Cymunedau, a'r effaith ariannol all ddeillio o'r risgiau yma. Nodaf hefyd fod sawl pennawd cyllideb anwadal yn y maes gwastraff, a'i fod yn heriol i reoli nifer o gynlluniau arbedion yn y maes sy'n anodd ei rhagamcanu.

Mae'r Adran Priffyrdd a Bwrdeistrefol wedi ymgynghori â'r siroedd sy'n codi'r ffi er mwyn asesu effaith tebygol y newid yma, a deallaf fod tebygolrwydd o wrthwynebiad sylweddol yn y flwyddyn gyntaf (o Ebrill 2017), cyn i'r drefn sefydlogi wedyn. Credaf fod tebygolrwydd o wireddu'r arbediad yn y tymor canol trwy gyfuniad o incwm ychwanegol a lleihau costau casglu, ond bydd angen monitro'r lefelau perfformiad ailgylchu dros amser, ac adolygu llwyddiant y cynllun yma eto, gan na welwn arwydd clir o'r deilliant parhaol cyn canol 2018.
